

NORGES HØYESTERETT

Den 5. september 2017 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av justitiarius Øie og dommerne Indreberg og Kallerud i

HR-2017-1679-U, (sak nr. 2017/1478), straffesak, anke over kjennelse:

Den offentlige påtalemyndighet

mot

A

(advokat Frode Sulland)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over kjennelse om løslatelse fra varetekt i et tilfelle hvor påtalemyndigheten har tatt forbehold om å nedlegge påstand om dom på forvaring.
- (2) A ble varetektsfengslet ved Moss tingretts kjennelse 11. august 2016, siktet for grovt ran, og trusler og frihetsberøvelse i den forbindelse, samt narkotikaforbrytelse, brudd på våpenloven og på legemiddeloven. Han ble 3. april 2017 tiltalt for disse forholdene. Den 18. august 2017 ble han tiltalt for nye forhold begått i fengselet i varetektsperioden.
- (3) Fengslingsfristen er forlenget en rekke ganger, senest ved Halden tingretts kjennelse 22. august 2017. Etter anke fra A avsa Borgarting lagmannsrett kjennelse 31. august 2017 med slik slutning:
 - "1. A, født 00.00.1989, løslates.
 2. A undergis daglig meldeplikt for politiet frem til 19. september 2017 etter politiets nærmere bestemmelser."
- (4) Lagmannsretten kom etter en samlet vurdering til at fortsatt varetektsfengsling er et uforholdsmessig inngrep. Selv om den la til grunn at tiltalen gjelder alvorlige forhold, og at det er særlig kvalifisert gjentakelsesfare, fant lagmannsretten at det måtte legges avgjørende vekt på det lange tidsforløpet: Saken var ferdig etterforsket i februar 2017 og tiltale tatt ut

3. april 2017. Saken ble først berammet til 22. august 2017, men måtte på grunn av inhabilitet flyttes til en annen tingrett. Hovedforhandling er nå berammet til 11. desember 2017.

- (5) Påtalemyndigheten har anket til Høyesterett, og anken ble på begjæring gitt oppsettende virkning.
- (6) *Påtalemyndigheten* har anført at det er en saksbehandlingsfeil – feil eller mangel ved kjennelsesgrunnene – at lagmannsretten har lagt vekt på at den ved en fengslingsforlengelse i april 2017 forutsatte at saken ville bli søkt fremskyndet, uten at betydningen av at A i august 2017 også ble tiltalt for vold og trusler mot en medinnsatt i fengslet er vurdert.
- (7) Videre er det anført at lagmannsretten har tolket vilkåret om forholdsmessighet og EMK feil. Forholdsmessighetsvurderingen er for snever. Det mangler en vurdering av statens ansvar for å verne borgerne fra voldshandlinger, jf. EMK artikkel 1 og Rt-2013-588. Det er her tale om særlig kvalifisert fare for gjentakelse av alvorlige voldshandlinger. Fengslingsurrogat i form av daglig meldeplikt er ikke tilstrekkelig for å beskytte samfunnet. Myndighetene har gjort det som med rimelighet kan forventes for å få saken opp innen rimelig tid.
- (8) Det er nedlagt slik påstand:
- "Anken tas til følge."**
- (9) A har inngitt bemerkninger til anken.
- (10) Til anførselen om saksbehandlingsfeil er det vist til at lagmannsrettens kjennelse innledningsvis uttrykkelig nevner den siste tiltalebeslutningen.
- (11) Til anførselen om feil lovtolkning gjøres det gjeldende at det ikke er påvist feil i lovtolkningen, og at anken er basert på at påtalemyndigheten er uenig i den konkrete forholdsmessighetsvurderingen og vektingen av de enkelte forhold, som utvalget ikke kan prøve.
- (12) Når det gjelder myndighetenes aktivitetsplikt, vises det til at utsettelsen av hovedforhandlingen fra august til desember skyldes rutinesvikt ved Moss tingrett, og at det er riktig at dette ikke belastes A. Endelig anføres det at det ikke er noen lovtolkningsfeil når lagmannsretten finner at gjentakelsesfaren den mener foreligger, kan reduseres tilstrekkelig med daglig meldeplikt.
- (13) Det er nedlagt slik påstand:
- "Anken forkastes."**
- (14) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken er en videre anke. I medhold av straffeprosessloven § 388 nr. 2 og 3 kan ankeutvalget prøve lagmannsrettens saksbehandling og lovtolkning.
- (15) Påtalemyndighetens anke over saksbehandlingen, mangelfulle domsgrunner i forbindelse med tiltalen for forhold begått i fengselet, kan klart ikke føre fram. Det fremgår tydelig av lagmannsrettens kjennelse at den er oppmerksom på at det er tatt ut tiltale i august 2017 for disse forholdene.

- (16) Anken over lovtolkningen knytter seg til lagmannsrettens forståelse av Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og vilkåret om at fengsling ikke må være et uforholdsmessig inngrep. Det gjøres gjeldende at vurderingen er for snever.
- (17) Det følger av EMK artikkel 5 nr. 3 at den som er fengslet, har krav på hovedforhandling innen rimelig tid eller på løslatelse i påvente av hovedforhandlingen. I tråd med dette bestemmer straffeprosessloven § 275 annet ledd at hovedforhandlingen vanligvis skal være påbegynt innen 6 uker etter at saken kommer inn til tingretten der siktede er varetektsfengslet. Av Grunnloven § 94 og straffeprosessloven § 170 a følger det at fengsling ikke skal utgjøre et uforholdsmessig inngrep.
- (18) Hvorvidt fortsatt varetektsfengsling er forholdsmessig og forenlig med EMK artikkel 5 nr. 3, beror på en bred vurdering av sakens art og forholdene ellers. Ved denne vurderingen skal det sees hen til om myndighetene har gjort tilstrekkelig for å sikre fremdriften i saksbehandlingen, jf. blant annet Rt-2015-408. Men der varetektsfengsling er begrunnet med gjentakelsesfare, må det også vurderes inngående om løslatelse lar seg forene med samfunnets behov for vern mot siktedes handlinger.
- (19) I sin konkrete vurdering tar lagmannsretten korrekt utgangspunkt. Det går også fram at den mener det her foreligger "særlig kvalifisert gjentakelsesfare". Det fremgår imidlertid ikke om lagmannsretten særskilt har vurdert betydningen av at det i tiltalebeslutningen er tatt forbehold om å nedlegge påstand om forvaring. Dom på forvaring forutsetter at fengselsstraff ikke anses tilstrekkelig til å verne andres liv, helse eller frihet, jf. straffeloven § 40. I dette tilfellet er tiltalte også tidligere idømt forvaring. I en slik situasjon anser utvalget det nødvendig å gå grundigere inn på hvilken konkret risiko man står overfor dersom tiltalte løslates – sett i lys av den tidligere forvaringsdommen og den rettspsykiatriske erklæringen – og om risikoen lar seg forene med statens plikt til å beskytte liv, helse og frihet.
- (20) Lagmannsrettens vurdering av om fortsatt fengsling frem til hovedforhandling er uforholdsmessig, er derfor ikke tilstrekkelig bred. Lagmannsrettens kjennelse må følgelig oppheves.
- (21) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Hilde Indreberg
(sign.)

Toril M. Øie
(sign.)

Knut H. Kallerud
(sign.)

Riktig utskrift: